

Rahapelihaittojen ehkäisy ja vähentäminen rahapelilaissa: Asiantuntijakuuleminen talousvaliokunnassa 9.4.2025

Riitta Matilainen
Rahapelihaittayksikön päällikkö, VTT
Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry

Mitä hyvää rahapelilakiesityksessä?

- **HE:ssä hyviä lain tarkoituspykälää ja rahapelihaittojen ehkäisyä ja vähentämistä edesauttavia toimenpiteitä…**
  - keskitetty pelikieltorekisteri
  - ns. vaikuttajamarkkinointikielto
  - velaksi tai kryptovaluutoilla tapahtuvan rahapelaamisen kielto

Mutta….

- Esityksestä paistaa läpi tavoite nostaa kanavointiastetta ja turvata verotulot haittojen ehkäisyn ja vähentämisen kustannuksella.
- Liian paljon katsottu mallia Ruotsista ja Tanskasta, joiden järjestelmissä on paljon ongelmia.
- **Lakiesitys ei täytä tarkoituspykäläänsä eikä myöskään hallitusohjelman kirjauksia.**
- **On mahdollista ja jopa todennäköistä, että hallituksen esityksen taloudellinen kokonaiskustannus Suomen valtiolle tulee olemaan negatiivinen eivätkä tuottotavoitteet toteudu.**

Ongelma ja ratkaisu: Markkinointi

- **Ongelma:** Liberaali suhtautuminen rahapelimarkkinointiin (mukaan lukien bonukset) ja sponsorointiin, joka tulee lisäämään rahapelien näkyvyyttä ja rahapelaamista ja sitä kautta lisäämään rahapelihaittoja ja syventämään niitä.
- **Ratkaisu:**
- Hallituksen esityksessä sallittu suuren haittariskipotentiaalien omaavien nopearytmisten rahapelien markkinointi on erittäin suuri heikennys markkinoinnin nykytilaan rahapelihaittojen ehkäisyn ja vähentämisen näkökulmasta.
- Bonusmarkkinointi pitää liittää kiellettyjen markkinointikeinojen ja -tapojen luetteloon sen eri muotojen aiheuttamien suurten haittavaikutusten sekä markkinoiden vääristymistä aiheuttavien vaikutusten vuoksi.
- Jokaisella rahapelisivustolla pitää olla rahapelaamisen potentiaalisesta haittariskistä kertova viesti (esimerkiksi yläreunan varoitusbanneri).
- Rahapelaamisen ulkomarkkinointi pitää kokonaan kieltää, jotta alaikäiset ja muut haavoittuvassa elämäntilanteessa olevat eivät altistu rahapelimarkkinoinnille.

Ongelma ja ratkaisu: Keskitetyt kulutusrajat

- **Ongelma:** Järjestelmässä olevien kaikkien yhtiöiden yhteisen eli keskitetyn kulutusrajan (talletus- ja/tai tappiorajan) puuttuminen, joka tulee syventämään koettuja rahapelihaittoja ja aiheuttamaan ylivelkaantumista.

- **Ratkaisu:**
- **Keskitetyt kulutusrajat lakiin.** Tutkimuksesta ja käytännön kokemuksista (esimerkiksi Peluuri) tiedetään, että rahapelihaittoja kokevilla on usein useita pelitilejä eri pelintarjoajilla. Tällöin esityksessä esitetty toimiluvanhaltijakohtainen rahansiirtoraja ei ole toimiva, koska rahapelaaja voi aina halutessaan vaihtaa rahapelioperaattoria ja jatkaa rahapelaamistaan.
- Keskitetyn toimiluvanhaltijoita koskevan talletus- ja/tai tappiorajan luomiselle ei ole tietoteknisiä esteitä. Hallituksen esityksessä esiteltyä ja hallitusohjelmassa mainittua peliestorekisteriä voitaisiin käyttää talletus- ja/tai tappiorajojen pohjana.

Ongelma ja ratkaisu: Nuoret aikuiset

- **Ongelma:** Nuoria aikuisia (18-24 -vuotiaat) ei suojella erityistoimenpitein rahapelihaitoilta, mikä tuo mukanaan lisääntyvät ja vakavoituvat rahapelihaitat ja velkaantumisen sekä vaikeuttaa itsenäisen elämän alkua. Sukupuolittunut ongelma, joka koskeaa ennen muuta miehiä.

- **Ratkaisu:**
- Laissa täytyy olla 18-24 -vuotiaille eli nuorille aikuisille yli 25-vuotiaita alhaisemmat rahansiirto- ja/tai tappiorajat. Tämä edellyttää keskitettyjä kulutusrajoja. Tällaisia ikärajaan perustuvia erilaisia malleja on käytössä muun muassa PAF:illa sekä Svenska Spelillä
- Nuorille aikuisille (18-24 -vuotiaat) ei saa kohdentaa markkinointia.
- Nuorille aikuisille pitää olla tehostettu huolenpitovelvollisuus (ns. duty of care).

Ongelma ja ratkaisu: Järjestelmän ulkopuolisen rahapelaamisen estot

- **Ongelma:** Järjestelmän ulkopuolisen rahapelaamisen eri estot (IP- ja maksuestot) puuttuvat mahdollistaen järjestelmän ulkopuolisen pelaamisen, heikentäen kanavointiastetta ja lisäten rahapelihaittoja. Huom. Olivat mukana vielä heinäkuussa 2024 lausuntokierrokselle lähetetyssä rahapelilakiversiossa.
- **Ratkaisu:**
- **Palautetaan lakiesitykseen järjestelmän ulkopuolisen rahapelaamisen estot.**
- IP- ja maksuestoista hyviä kokemuksia Norjassa.
- Järjestelmän on hyvin vaikea toimia kunnolla ja toteuttaa kanavointitarkoitustaan Suomeen ilman estoja.
- Voivat toimia myös ehkäisevänä rahapelihaittatyökaluna.
- Maksupalvelutarjoajat on saatava mukaan ehkäisytoimenpiteisiin.

Ongelma ja ratkaisu: Järjestöjen rahoitus

- **Ongelma:** STEA-rahoituksella tehtävä rahapelihaittoja ehkäisevä ja vähentävä järjestötyö **ei** ole tulossa rahapelilain rahoitusmomentin piiriin. STEA-järjestörahoitusleikkauksia tehdään hallituskauden aikana 130 milj. euroa. Ne ovat jo osuneet myös järjestöissä tehtävään rahapelihaittatyöhön (mm. ehkäisevä työ, velkaantuneita auttava työ, vertais- ja kokemusasiantuntijatyö, läheiset).
- **Ratkaisu:**
- Laajennetaan rahapelilain 94 §:ää koskemaan myös ehkäisevää ja korjaavaa rahapelihaittatyötä tekevien järjestöjen rahoitusta. Tarvitaan pitkäjänteistä rahoitusta, jotta rahapelihaittoja saadaan ehkäistyä ja vähennettyä painetta palvelujärjestelmissä.

Ongelma ja ratkaisu: Verotus ja pelihaittamaksu

- **Ongelma:** Ehdotettu 22 prosentin veroaste on suomalaisessa kontekstissa alhainen vero. Hallituksen esityksessä ei ole selvitetty erillisen pelihaittamaksun/-veron käyttöönottoa. Maksun/veron tuotot käytettäisiin rahapelihaittojen ehkäisyyn, vähentämiseen, korjaamiseen ja tutkimustyöhön.

- **Ratkaisu:**
- Korotetaan veroastetta. Tutkimuksen mukaan optimaalinen verokanta olisi noin 30 prosentin tuntumassa (27–37 prosenttia mallista riippuen).
- Haitallisimmilla rahapeleillä (esim. netissä pelattava raha-automaatit ja kasinopelit) voisi olla korkeampi veroaste.
- Peliyhtiöiden voitoista tietty prosenttiosuus säädettäisiin rahapelihaittatyöhön. Esim. Iso-Britanniassa ns. *statutory levy*, joka on 0,1-1,1 prosenttia.

Kiitos!

Lisätietoja:

Riitta Matilainen
Rahapelihaittayksikön päällikkö, VTT
Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry
riitta.matilainen@ehyt.fi
p. 0407076960

